

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ТА СКОРОЧЕНЬ.....7

ПЕРЕДМОВА8

РОЗДІЛ 1.

**АДМІНІСТРАТИВНА ДЕЛІКТОЛОГІЯ ЯК НАУКОВА
ОСНОВА МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ..... 13**

- 1.1. Наукове обґрунтування юридичної потреби адміністративно-правового забезпечення охорони інформаційної сфери України..... 13
- 1.2. Правова природа поняття, сутність та властивості адміністративних інформаційних правопорушень 31
- 1.3. Концептуальні підходи до визначення поняття, предмета та системи адміністративної деліктології в інформаційній сфері..... 61
- 1.4. Адміністративна деліктологія в системі юридичних наук, які вивчають інформаційну сферу, її завдання та методи дослідження 96

РОЗДІЛ 2.

**СКЛАД АДМІНІСТРАТИВНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО
ПРАВопорушення: ЗАГАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНА
ТА ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА 128**

- 2.1. Об'єкт адміністративного інформаційного правопорушення, його сутність, види та проблеми законодавчого визначення 128
- 2.2. Об'єктивна сторона адміністративного інформаційного правопорушення..... 151

2.3. Суб'єкт адміністративного інформаційного правопорушення та його соціально-правова характеристика	168
2.4. Суб'єктивна сторона адміністративного інформаційного правопорушення, її структура та соціально-правова характеристика	194

РОЗДІЛ 3.

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВОЇ МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СФЕРИ..... 210

3.1. Поняття адміністративно-деліктної політики України в інформаційній сфері, її предмет, цілі та завдання	210
3.2. Характеристика основних напрямів адміністративно-деліктної політики в інформаційній сфері та їх адаптація до міжнародних зобов'язань України	231
3.2.1. Забезпечення адміністративно-правової охорони та захисту соціальних цінностей як пріоритетні напрями адміністративно-деліктної політики України в інформаційній сфері	235
3.2.2. Діяльність щодо запобігання адміністративним інформаційним правопорушенням у структурі напрямів адміністративно-деліктної політики, яка здійснюється в інформаційній сфері, її соціально-правова характеристика.....	254
3.2.3. Адміністративна деліктолізація як особлива процедура удосконалення законодавства про адміністративні інформаційні правопорушення та напрям адміністративно-деліктної політики України в інформаційній сфері	264
3.3. Суб'єкти формування та реалізації адміністративно-деліктної політики в інформаційній сфері: їх види, компетенція та особливості взаємодії.....	277
3.4. Засоби формування та реалізації адміністративно-деліктної політики в інформаційній сфері	311

РОЗДІЛ 4.	
МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ОКРЕМИХ СКЛАДОВИХ	
ІНФОРМАЦІЙНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ ЗАСОБАМИ	
АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОЇ ПОЛІТИКИ	350
4.1. Проблеми протидії адміністративним правопорушенням у сфері доступу до публічної інформації за законодавством України та зарубіжних країн	350
4.1.1. Загальна характеристика адміністративних правопорушень у сфері доступу до публічної інформації як виду соціально-правових конфліктів, що існують в інформаційній сфері.....	350
4.1.2. Деліктологічна складова державного контролю у сфері доступу до публічної інформації	379
4.1.3. Адміністративна відповідальність як засіб запобігання адміністративним правопорушенням у сфері доступу до публічної інформації	401
4.1.4. Інструменти захисту та відновлення права особи на доступ до публічної інформації.....	413
4.2. Правове забезпечення розвитку медіа-сфери України засобами адміністративно-деліктної політики	433
4.2.1. Сутність адміністративних інформаційних правопорушень, що вчиняються в медіа-сфері України, їх види та характеристика юридичних складів	433
4.2.2. Державний нагляд та контроль за додержанням вимог медіа-законодавства як механізм правового забезпечення розвитку медіасфери України: загальна характеристика	472
4.2.3. Адміністративна відповідальність як засіб запобігання адміністративним інформаційним правопорушенням у медіасфері: її види та проблеми реалізації за законодавством України.....	480
4.3. Правове забезпечення розвитку галузі телекомунікацій та інформатизації засобами адміністративно-деліктної політики.....	501

4.3.1. Адміністративне інформаційне правопорушення як форма протиправної поведінки в галузі телекомунікацій та інформатизації, його види й особливості складів.....	501
4.3.2. Методологічні проблеми запобігання адміністративним інформаційним правопорушенням у галузі телекомунікацій та інформатизації засобами адміністративно-деліктної політики України	536
ПІСЛЯМОВА	567
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	583
ДОДАТОК ПРОЕКТ КОНЦЕПЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ	659

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ТА СКОРОЧЕНЬ

- АМКУ – Антимонопольний комітет України
- АРК – Автономна Республіка Крим
- ВАСУ – Вищий адміністративний суд України
- ВГСУ – Вищий господарський суд України
- ВСУ – Верховний суд України
- ГК України – Господарський кодекс України
- ГПК України – Господарський процесуальний кодекс України
- ЄСПЛ – Європейський Суд з прав людини
- ЗМІ – засоби масової інформації
- ІКТ – інформаційно-комунікаційні технології
- ІТС – інформаційно-телекомунікаційна система
- КАС України – Кодекс адміністративного судочинства України
- КК України – Кримінальний кодекс України
- КМУ – Кабінет Міністрів України
- КПК України – Кримінальний процесуальний кодекс України
- КСУ – Конституційний Суд України
- КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення
- МВС України – Міністерство внутрішніх справ України
- Мінінформполітики України – Міністерство інформаційної політики України
- НКРЗІ – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації
- Нацрада України з питань телебачення і радіомовлення – Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення
- НБУ – Національний банк України
- СБУ – Служба безпеки України
- ЦК України – Цивільний кодекс України

ПЕРЕДМОВА

Сучасний розвиток інформаційного суспільства, який супроводжується поступовим переходом від традиційної моделі публічного адміністрування до електронного урядування, формуванням нових видів інформаційної діяльності, веде до істотного розширення інформаційної сфери України, проникнення її елементів у різні галузі суспільної діяльності.

Правові передумови для таких перетворень були закладені ще в Конституції України від 28.06.1996 р. [1], яка поряд із визнанням на найвищому законодавчому рівні за кожною людиною права на інформацію закріпила у ст. 19 загальне правило про те, що «правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством».

Побудова публічного інформаційного правопорядку на основі цих конституційних положень передбачає необхідність створення в державі таких правових, економічних та організаційних умов розвитку інформаційної сфери, за яких модель правомірної поведінки фізичних та юридичних осіб – учасників інформаційних відносин – визначається їхніми правомірними інформаційними потребами, інтересами, а також характером покладених на них обов'язків, а для суб'єктів публічної адміністрації – змістоспрямовуючим значенням інформаційних прав і свобод людини, на забезпечення яких повинна спрямовуватися діяльність держави.

Саме умови розвитку інформаційного суспільства, нормативні правила інформаційної діяльності, а також правові механізми забезпечення ефективної реалізації інформаційних прав і обов'язків визначають рівень розвитку інформаційної сфери держави, відображають стан публічного інформаційного правопорядку, ступінь гарантування правової охорони і захисту соціальних цінностей, які існують у відповідній сфері правового регулювання.

Водночас, як показує аналіз спеціальних наукових досліджень [2, с. 4 – 5; 3, с. 38], сучасний розвиток інформаційної сфери України супроводжується непоодинокими інформаційно-правовими конфліктами, основними причинами яких виступають протиправні рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів публічної адміністрації, інших учасників публічно-правових відносин, які здійснюють делеговані повноваження з надання громадянам та юридичним особам публічних інформаційних послуг. Виникнення у національному правовому просторі відповідного виду конфліктів є негативним фактором, що сповільнює розвиток інформаційної сфери, істотно ускладнює проведення інноваційних перетворень в економіці України, сприяє існуванню цифрового розриву у розвитку інноваційних, інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ), доступних для громадян України та країн-засновників сучасного інформаційного суспільства [4; 5, с. 68].

Однак, незважаючи на очевидну тенденцію до зростання кількості інформаційно-правових конфліктів між учасниками публічно-правових інформаційних відносин, їх переважне переростання у вчинення адміністративних інформаційних правопорушень [6, с. 4], традиційно в юридичній літературі проблематика правового забезпечення розвитку інформаційної сфери України розглядається через призму правового регулювання господарської інформаційної діяльності [7] або кримінально-правової охорони найважливіших соціальних цінностей від протиправного посягання з боку інформаційних злочинців [8].

Водночас ігнорування досягнень науки адміністративного права, результатів правозастосовчої діяльності судів адміністративної юрисдикції веде до зниження ефективності засобів профілактики адміністративних інформаційних правопорушень, призводить до безпідставної криміналізації ознак протиправних діянь, що вчиняються в інформаційній сфері, не сприяє виробленню обґрунтованої, послідовної державної політики щодо протидії інформаційно-правовим конфліктам між учасниками публічно-правових відносин, зумовлює перетворення засобів адміністративно-деліктного регулювання на інструменти протиправного впливу на суб'єктів інформаційної діяльності.

На наш погляд, вироблений національною правовою доктриною підхід у дослідженні проблем правового забезпечення розвитку інформаційної сфери України, зважаючи на нинішній стан публічного інформаційного правопорядку, потребує більш широкого застосування досягнень науки адміністративного та інформаційного права, особливо в частині забезпечення адміністративно-правової охорони і захисту соціальних цінностей, що існують в інформаційній сфері, запобігання адміністративним інформаційним правопорушенням засобами державної адміністративно-деліктної політики.

Серед учених-правників – представників науки адміністративного та інформаційного права, чий доробок склав теоретичну основу цього дослідження, треба відзначити А. В. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, І. В. Арестову, О. А. Баранова, Д. М. Бахраха, І. Л. Бачіло, В. В. Белевцеву, К. І. Белякова, В. М. Бевзенка, А. І. Берлача, А. М. Благодарного, К. Л. Бугайчука, Ю. В. Ващенко, К. Ю. Галинську, В. М. Гаращука, Є. С. Герасименка, І. С. Гриценка, Т. О. Гуржия, А. М. Дерюгу, П. В. Діхтієвського, Є. В. Додіна, Л. П. Коваленко, Н. Н. Ковальову, Л. В. Коваля, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова, О. О. Леонідову, В. А. Ліпкана, Д. М. Лук'янця, Ю. Є. Максименко, С. О. Масьондза, К. С. Маштака, Р. С. Мельника, Р. В. Миронюка, В. Я. Настюка, М. І. Нікуліна, О. П. Орлюк, С. В. Петрова, В. Г. Пилипчука, О. В. Полушкіна, С. М. Правдюка, Д. Б. Савчішкіна, М. І. Смоковича, О. В. Стоїцького, Е. В. Талапіну, О. В. Чуприну та інших.

Проте, незважаючи на підвищений інтерес до проблематики правового забезпечення розвитку інформаційної сфери України та механізму адміністративно-деліктного регулювання публічно-правових відносин, переосмислення вказаних складників предмета дослідження юридичної науки на законодавчому, доктринальному й правозастосовчому рівні породжує багато дискусійних питань, які вимагають свого системного наукового вирішення.

У межах цієї роботи автором зроблено спробу розкрити адміністративно-деліктні аспекти механізму правового забезпечення розвитку інформаційної сфери України, насамперед сутність поняття, ознаки та особливості окремих видів адміністративних

інформаційних правопорушень як дестабілізуючих соціально-правових чинників, що негативно позначаються на сучасних умовах здійснення інформаційної діяльності в нашій державі, ступені задоволення правомірних потреб та інтересів учасників публічно-правових інформаційних відносин. На цій основі в роботі досліджено в системному зв'язку елементи механізму запобігання адміністративним інформаційним правопорушенням, засоби адміністративно-правової охорони та захисту соціальних цінностей, що існують в інформаційній сфері, запропоновано концепцію державної адміністративно-деліктної політики України, що здійснюється в інформаційній сфері.

У роботі на основі додаткової аргументації розвинуто наукову позицію, відповідно до якої адміністративним інформаційним правопорушенням є саме протиправне діяння суб'єкта публічної адміністрації, його посадових осіб, інших учасників публічно-правових відносин, які здійснюють владні управлінські повноваження в інформаційній сфері чи надають публічні інформаційні послуги та несуть передбачену законом адміністративну відповідальність, якщо названі суб'єкти не доведуть, що ними було вжито усіх необхідних заходів для запобігання делікту. Застосування такого концептуального підходу у визначенні поняття «адміністративне інформаційне правопорушення» дозволило виробити науково обґрунтовану систему критеріїв адміністративної деліктолізації протиправних діянь учасників публічно-правових інформаційних відносин, обґрунтувати ключове значення судів адміністративної юрисдикції у забезпеченні адміністративно-правової охорони та захисту суб'єктивних публічних інформаційних прав, свобод особи, публічного інформаційного правопорядку від протиправного посягання з боку суб'єктів публічної адміністрації, інших виконавців владних управлінських повноважень. Поряд із цим з метою підвищення ефективності адміністративно-правового захисту інформаційних прав і свобод особи, сприяння протидії неправомірному втручання суб'єктів публічної адміністрації в інформаційну діяльність фізичних та юридичних осіб автором обґрунтовано пропозицію про необхідність запровадження у національний правовий простір інституту

державного уповноваженого з питань інформації з одночасним наділенням цього органу державної влади повноваженнями щодо здійснення державного нагляду і контролю за дотриманням норм інформаційного законодавства всіма носіями суб'єктивних інформаційних прав і юридичних обов'язків в інформаційній сфері.

Автор висловлює щиро подяку науковому консультанту, доктору юридичних наук, професору, професору кафедри адміністративного права Діхтієвському Петру Васильовичу, членам кафедри адміністративного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка та колегам за підтримку та цінні поради під час підготовки цього дослідження. Автор буде щиро вдячний всім за змістовні поради та рекомендації для врахування їх у майбутніх дослідженнях (e-mail: oleganalitik.knu@gmail.com).